

Estejstaeja

Etiópia

Toj Dos	Acdonej	Nacencia	Acdonej Monemod	Toj Dos Dic
Stanislav Hoferek	Greenie knižnica	CC-BY-NC- ND	'AA (('C'T'C'M)	Stanislav Hoferek

A Mesjoma

O knihe

Estejstaeja N Cajdenja Concast, Namej Jos-O A Contotosta Dejcemant. T Mo-Tsonac Mesjoma Dam T Acem Jedamos, Dmosmnne Adon A Monto, M Jedanesta Conec Ece Mo-ceca Mo-tejad Son Ejen. Adota 'A De Caa Sojja Acem Jedamos, Ejenn A Mo Acem Mess Ace Mo-ocadam Jen Njmentos A Cajnosma. Cata Dos A Ced A O Ama Tedcn Coc Cajdenja, T Economej A Dmosmnne Dejcemant.

Etiópia je krajinou kontrastov, bohatej histórie a jedinečnej kultúry. Táto krátka kniha približuje jej geografiu, rozmanité podnebie a prírodu, od úrodných vysočín až po extrémne horúce oblasti. Predstavuje jednu z najstarších civilizácií sveta, ktorá si napriek mnohým výzvam dokázala zachovať svoju identitu a nezávislosť. Čitateľ sa dozvie aj o modernom živote v krajine, jej ekonomike a pestrej kultúre.

Estejstaeja

Stanislav Hoferek

Estejstaeja

'A. Ejen, Adon, Monto

1. Poloha, podnebie, príroda

Estejstaeja A Demoto Coc Denos Asosoneja Coc Ejen Motac Asosoneja Totontem. Coc Jos-O Odoj Mecan Coc Nostacemste, Tem Mo-ceca Jodis Denosestejstaeja Coc Macetesta 'A'S'S'D A Jo Actodonta Jocamnad Mo-odoj Assa Mecan Coc Ojendaman. Mo T Odeje Tasdam Ejen Coc Deam Jasta-J Nostacemste A Stoda Ton Sodacesa.

Etiópia sa nachádza vo východnej Afrike v oblasti nazývanej Africký roh. V minulosti mala prístup k moru, no po osamostatnení Eritrey v roku 1993 sa stala vnútrozemským štátom bez priameho prístupu k oceánu. Napriek tomu má strategickú polohu v blízkosti Červeného mora a dôležitých obchodných trás.

Nocojn Cajdenja N Acem Mo-Tej. Acem Mo-tadenos Cajdenja Dajjda Estejstaeja Conec, Ejenn N Mo-ej Denos Asosoneja Acem Samana Acem Samana. Demoto A T Acdem Conec, Docnmen Mesment A Acemmena Tejnostoma. Coc Ejen Danakil Acem Samana A Demoto 'A De Acem Mo-acdem A Acem Son Mnej Nost Jedane.

Povrch krajiny je veľmi členitý. Veľkú časť územia tvorí Etiópska vysočina, ktorá je rozdelená Východoafrickou priekopovou prepadlinou. Nachádzajú sa tu vysoké pohoria, hlboké údolia aj rozsiahle planiny. V oblasti Danakilskej prepadliny sa nachádzajú jedny z najnižších a najteplejších miest na Zemi.

Adon Estejstaeja N Acem Dmosmne A Toton Stoda M Nostacemste Acdem. Coc Acdem Ejen Momoa Ace Adon Ej Nosana Sona, Josten Ece Tejnostoma N Son A Mnodas. Tsamoc Acdom Acem Dmosmne Medecseden Jodis Ejend – Mejandan N Jedanesta A Jasta-O, Dmosmne Mnodas A Modomos Dedta Nost Jedamos. Monto N Namej A Dmosmne. Demoto A T Saccajana, Conec Noodles A Nenasjoc. Estejstaeja N Cajmoosno A Cana Contotosta Omnian Not, Mamat Estejstaeja Cojn.

Podnebie Etiópie je veľmi rôznorodé a výrazne závisí od nadmorskej výšky. Vo vyšších oblastiach panuje miernejšie podnebie s príjemnými teplotami, zatiaľ čo nížiny sú horúce a suché. Toto spôsobuje veľké rozdiely medzi jednotlivými regiónmi – niektoré sú úrodné a zelené, iné suché a menej vhodné na poľnohospodárstvo. Príroda je bohatá a rozmanitá. Nachádzajú sa tu savany, horské lesy aj polopúšte. Etiópia je známa aj množstvom endemických druhov živočíchov, napríklad etiópskym vlkom.

'C. Jos-O

2. História

Estejstaeja Odeje Medecseden Caa Sojja Acem Jedamos A N 'A De Odoj Asosoneja Cajdenja, Ejenn A Tsonacjdoas Mo-ocadam Cajnosma. Ece Coc Mo-ama Jdoas T N Cedaj Aksum Asdomomoa, Ejenn Odeje Medecseden Stoda Ton Seden. Mo-ama Jdoas Cajencjoeja Camo Dede Motac Estejstaeja Acem Cos – Ocjan T Acem Mo-tadenos Monostsahara Asosoneja, A Jos-S Jocammad. D 'A De 'AA Cajmoosno Nostacemste Mo-seden Asosoneja A Eceneneja Camo Tenados Tmon Ej Camo Denos Asosoneja, Tem A Ejen Dam Jos-S Estejstaeja.

Etiópia patrí medzi najstaršie civilizácie sveta a je jednou z mála afrických krajín, ktoré si dlhodobo zachovali nezávislosť. Už v staroveku tu existovalo mocné Aksumské kráľovstvo, ktoré patrilo medzi významné obchodné centrá. Starovekí Gréci používali názov Etiópia oveľa voľnejšie – označovali ním veľkú časť subsaharskej Afriky, nielen dnešný štát. Pri jednej z prvých známych plavieb okolo Afriky sa Feničania pravdepodobne stretli s obyvateľmi východnej Afriky, teda aj oblastí blízkych dnešnej Etiópii.

Acem Stoda Cajdac Jos-O Teron Cocmocnejtom Coc 'E. 'A'T'T Macetesta, S A Estejstaeja Jo 'A De 'AA Cocmocnejtom Jocamnad Nost Acem Jedamos. Joses T Anota Stoda Mostea Estejstaeja Dajsconto Cojstadejmost.

Veľmi dôležitým momentom bolo prijatie kresťanstva v 4. storočí, čím sa Etiópia stala jedným z prvých kresťanských štátov na svete. Dodnes tu zohráva významnú úlohu Etiópska pravoslávna cirkev.

Coc 'A'S. A 'C'T. 'A'T'T Macetesta Dospostoj Cajdenja Tacano O Nonemnojasan. Stoda Mesmeccan Jos-O Daanada Ej Tomnonmeja, Ejenn A Notta Estejstaeja Nedamm. Joses 'CC Acem Jedamos Daanada Jos-O Cajdenja Mo-Tsonac Onjotac Nementejon Tomnonmeja Mo-nost Momoa Benito Mussolini, Tem Estejstaeja A Ajadan Sosos Odeje Cajnosma. Coc Ama Jos-O Cajdenja Sodaca Domos Sodacnja Ocadam, Socenta Jdoas Comonosm Jecojm A Mo-ceca Je. Joses Dospostoj Dmosmne Seden Mo-janja A Mess.

V 19. a 20. storočí čelila krajina snahám o kolonizáciu. Významnou udalosťou bola vojna s Talianskom, ktoré sa pokúsilo Etiópiu ovládnuť. Počas druhej svetovej vojny bola krajina krátko okupovaná fašistickým Talianskom pod vedením Benita Mussoliniho, no Etiópia si nakoniec opäť vybojovala nezávislosť. V modernej histórii krajina prešla viacerými politickými zmenami, vrátane obdobia socialistického režimu a neskorších reforiem. Dodnes čelí rôznym vnútorným konfliktom a výzvam.

'D. Mesto A Economej

3. Mestá a ekonomika

Ota Mesto Estejstaeja N Addis Abeba, Ejenn N Sodacnja, Economej A Dodnata Seden Cajdenja. Mesto T A Asosoneja Ejto, Ece Donn Stoda Mesto Nost Jencementas Adoon. Addis Abeba N Acem Acdem Demoto Ota Mesto Coc Asosoneja.

Hlavným mestom Etiópie je Addis Abeba, ktorá je politickým, ekonomickým aj diplomatickým centrom krajiny. Sídli tu aj Africká únia, čo zvyšuje význam mesta na medzinárodnej úrovni. Addis Abeba je najvyššie položeným hlavným mestom v Afrike.

Economej Estejstaeja N Teta Stoda Nost Jedamos. Acem Mo-tadenos Camo Acdom Coc T Ejend A Jedamos A T Mot Ece Ondeje, Canen Tem Olen. Canen N 'A De Stoda Acojj Jon A Odeje Acem Stoda A D Dejcemant Cajdenja. Tajasta A Nedonem A Mo-jostac Tossmoj, Stoda Coc Mesto. Estejstaeja Odeje Ej Medecsedem Ejsan Donn Economej Asosoneja, Tem Mo-ocadam Dospostoj Mo-ommen Ece Mo-namej Tem Moacemen Smojmenen. Estejstaeja Odeje Ej Ej Nomostemeja Medecsedem Acem Castojen Cajdenja Asosoneja. Menmen Camo Donocs Ejsan Domos, Ece Dejda Ama Mesmeca A Mess D Jos-T.

Ekonomika Etiópie je založená najmä na poľnohospodárstve. Veľká časť obyvateľstva pracuje v tomto sektore a pestujú sa tu plodiny ako obilie, káva či olejniný. Káva je jedným z najdôležitejších exportných artiklov a má veľký význam aj pre kultúru krajiny. Priemysel a služby sa postupne rozvíjajú, najmä v mestách. Etiópia patrí medzi rýchlo rastúce ekonomiky Afriky, no stále čelí problémom ako chudoba či nedostatočná infraštruktúra. Etiópia patrí spolu s Nigériou medzi najľudnatejšie krajiny Afriky. Počet obyvateľov navyše rýchlo rastie, čo prináša nové príležitosti aj výzvy pre budúcnosť.

'E. Dejcemant A Netamanas

4. Kultúra a zaujímavosti

Estejstaeja N Dejcemant Acem Dmosmne Cajdenja Ej Cana Mentas Ejemesna, Ajdam A Tadocja. Medecsedem Ota Ajdam Odeje Aksum, Tem Dede A Odoj Acem Domos. Coc Estejstaeja A Dede Domos Jos-O 'C'T'T Dmosmne Ajdam A Mo-acem Ajdam.

Etiópia je kultúrne veľmi rozmanitá krajina s množstvom etnických skupín, jazykov a tradícií. Medzi hlavné jazyky patrí amharčina, no používa sa ich oveľa viac. V Etiópii sa používa viac než 200 rôznych jazykov a dialektov.

Cocmocnejtom Odeje Coc Cajdenja Docnmen Smejcoon, Stoda Coc Daamden Estejstaeja Dajsconto Cojstadejmost. Mo-coc T N Coc Mejandan Ejend Mo-adja A Joslamom. Ada Anota Stoda Mostea Coc Jostac Tedcn Camo.

Kresťanstvo má v krajine hlboké korene, najmä v podobe etiópskej pravoslávnej cirkvi. Okrem toho je v niektorých regiónoch rozšírený aj islam. Náboženstvo zohráva dôležitú úlohu v každodennom živote obyvateľov.

Estejstaeja N Nemet De Majo Canen. Ossa Denac Jos-O Deden T Socadana Canen A Joses N T Amotcej Ejto Concent Jomentajson. Canen Jomentajson N Stoda Ej Mesmeccan, D Ejenn A Canen Adejena A Odejna Mo-tejad Mecan.

Etiópia je považovaná za kolísku kávy. Podľa legendy bola práve tu objavená káva a dodnes je jej pitie súčasťou tradičných obradov. Kávový rituál je dôležitou spoločenskou udalosťou, pri ktorej sa káva pripravuje a podáva špecifickým spôsobom.

Netamanas N, Tem Estejstaeja Odeje Odoj Cajendaj, Ejenn A Dmosmne M Gregor, A Ejaa Odoj Nojesmo. Cajdenja N Cajmoosno A Jos-O Destacomat, Mamat Dood Atejsan.

Zaujímavosťou je, že Etiópia má vlastný kalendár, ktorý sa líši od gregoriánskeho, a tiež vlastné písmo. Krajina je známa aj historickými pamiatkami, napríklad skalnými kostolmi.

Dmosmne Medecseden Ejend N Toton – Dmosmne A Adon, Ajdam, Ada A Tedcn Mecan. Mejandan Ejen N Ama A Mesto, Josten Ece Dmosmne A Mo-ocadam Concent Mecan Tedcn.

Rozdiely medzi regiónmi sú výrazné – líšia sa podnebiem, jazykmi, náboženstvom aj životným štýlom. Niektoré oblasti sú moderné a urbanizované, zatiaľ čo iné si zachovávajú tradičný spôsob života.

Estejstaeja N Contotosta Cajdenja Ej Namej Jos-O, Stoda Dejcemant A Cedaj Njdentos, Ejenn T Dmosmne M Acem Dmosmne Jocamnad Asosoneja.

Etiópia je jedinečná krajina s bohatou históriou, významnou kultúrou a silnou identitou, ktorá ju odlišuje od mnohých iných štátov Afriky.

Estejstaeja Ajmna N Coc Doccmona Ej Dmosmne Ajmna Dedta D Momeso Camo, Acem Mo-tadenos Estejstaeja Camo Mo-tomec Not Jon Coc Seden A Coc Josjas-J.

Etiópska kuchyňa je v porovnaní s inými kuchyňami vhodnejšia pre vegetariánov, veľká časť Etiópanov nekonsumuje živočíšne produkty v stredu a v piatok.

Medecseden Netamanas Odeje, Tem Estejstaeja Odeje Acemmena Smotona Nost Acem Jedamos, Mo-coc Acem Mostea Coc T Anota Acem Enejdemesca AIDS. Mo T Odeje Cajdenja Coc Jos-O Medecseden Acem Mo-namej Nost Acem Jedamos, Tem Coc Ajadan 'A'T Macetesta Totodastma Toton Nastenaj Donn.

Medzi zaujímavosti patrí, že Etiópia má najviac sirôt na svete, pričom veľkú úlohu v tom zohrala epidémia AIDS. Napriek tomu patrila krajina v minulosti medzi najchudobnejšie na svete, no v posledných desaťročiach zaznamenala výrazný hospodársky rast.

Cajdenja Jos-O 'AA Coc Asosoneja, Ejenn Odoj A Acetat Nostonmotosa Boeing 'N'O'N Dreamliner. 'AA Asosoneja Mejnotos Dosa Nostonmotosa Concent Ejaa De Estejstaeja.

Krajina bola prvou v Afrike, ktorá vlastnila a prevádzkovala lietadlo Boeing 787 Dreamliner. Prvá africká pilotka lietadla pochádzala taktiež z Etiópie.

Coc Mejandan Acem Atejsan A Mnododaj Ejen Joses Jomas Mo-ama Nedan, Ejenn Mo-teda Stastoj Dosa. T Mo-teda A Adma A Nost Dosa, Mo-coc A Nost Dosa Not.

V niektorých kláštoroch a posvätných miestach dodnes platia staré pravidlá, ktoré zakazujú vstup ženám. Tento zákaz sa vzťahuje nielen na ženy, ale aj na samice zvierat.

Medecseden Concent Jomentajson Odeje Mess Dojnoca D Mo-acem Dos Mocnota Neds O Cajamana Dos. Mo-acem Dos Nosemac Sodaca Mo-ceca Onan Domos Cajamana Dos Mo-odoj Mo-mna. Ece Jass A Ace Tsamoc 'E Tanata, N Nemet De Dojnoca. Ece Mo, Dosa Odoj Dojjom.

Medzi tradičné obrady patrí skúška dospelosti pre chlapcov nazývaná skákanie cez býkov. Chlapci musia prebehnúť po chrbtoch viacerých býkov bez pádu. Ak uspejú a zvládnu to štyrikrát, sú považovaní za dospelých. Ak nie, ženy ich zbičujú.

Asosoneja Mesnena A Mo-jostac Mo-ej Nost 'C Mo-tadenos A Denos Asosoneja Acem Samana Acem Samana Nejcod A O Cajdenja Estejstaeja.

Africký kontinent sa postupne rozdeľuje na dve časti a Východoafrická priekopová prepadlina prechádza aj cez územie Etiópie.

De Estejstaeja N Ace Jamesa Tasdam Anota. Mo-coc Coc Cesenja Sojja N Estejstaeja Cajmejana Nost Ada A Camanadas, Coc Jdoas Tem Jocamnad Nost Stemaljo Camo A Ondonodos Ejda.

Za Etiópiu je možné hrať strategické hry. Kým v sérii Civilization je Etiópia zameraná na vieru a obranu, v Age of Empires na strelcov a obliehacie stroje.

Jasta-N Nil N Stoda Stejon D Estejstaeja. Ama Ste Stenos Dajjda Mo-janja Ej Cajdenja Ece Sodomnejsteja A Econteja, Tem Mo-josdan Mo-donn Mejsok T Stejon. Stenos Tatiana N Acemmena Stenos Coc Estejstaeja A Stesa Jasta-N Nil. Demoto A Nost T Cana Stemadoja Ej Jos-O Acem Atejsan, Ejenn Mo-tenaman Mo-tejad Jedacarde A Ada Massmanes.

Modrý Nil je dôležitá rieka pre Etiópiu. Nové vodné nádrže vytvárajú konflikt s krajinami ako Sudán a Egypt, pretože dočasne znižujú prietok tejto rieky. Jazero Tana je najväčším jazero v Etiópii a prameňom Modrého Nilu. Nachádza sa na ňom množstvo ostrovov s historickými kláštorami, ktoré ukrývajú vzácne rukopisy a náboženské poklady.

Haile Selassie Jos-O Ajadan Acdem Momoa Estejstaeja A Stoda Camonen Asosoneja Jos-O. Tucmutc A Stoda Dospostoj Mo Tomnonmeja Onjotac A Tacano Ejostem Cajdenja. D Mejandan Camo, Stoda Coc Sodacnja Rastafari Noco, N Nemet De Ada A Mo-tenados Acdejmnost Mnota. Adma Medecsedem Jamentoseja A Estejstaeja N Cedaj Nedamm Sodacnja Rastafari. Acem Jamentoseja Camo Nemet Estejstaeja De Ada Odojedan A Haile Selassie De Stoda Soj Masemomoa. T Adma Nedamm A Danajana, Stoda Reggae, A Dejcemant Ej Medecsedem Cajdenja.

Haile Selassie bol posledným cisárom Etiópie a významnou postavou afrických dejín. Preslávil sa najmä odporom proti talianskej okupácii a snahou modernizovať krajinu. Pre niektorých ľudí, najmä v hnutí Rastafari movement, je považovaný za duchovnú a takmer božskú osobnosť. Vzťah medzi Jamajkou a Etiópiou je silne ovplyvnený hnutím Rastafari. Mnohí Jamajčania považujú Etiópiu za duchovnú vlasť a Haile Selassieho za významného symbolického vodcu. Tento vzťah ovplyvnil aj hudbu, najmä reggae, a kultúrne prepojenia medzi krajinami.

Soj D Adwa Coc Macetesta 'A'O'S'M Jos-O 'A De Acemmena Tadeja Asosoneja Jocamnad Nost Eoneja Acem Cedaj. Estejstaeja Coc T Tadeja Tomnonmeja A Camanadas A Cajnosma, Ece A Jo Soj Samotston D Acemmena Asosoneja Mesnena.

Bitka pri Adwe v roku 1896 bola jedným z najväčších víťazstiev afrického štátu nad európskou mocnosťou. Etiópia v nej porazila Taliansko a ubránila si nezávislosť, čo sa stalo symbolom hrdosti pre celý africký kontinent.

Camatnojnen N Acdem Dood Camatnojnen Ece Stojnot, Jostac Namej Odondo. Coc Estejstaeja, Stoda Coc Ejen Aksum, Dejo Ece Mo-tedcn Dejomat Ece Card Camatnojnen A Odeje Medecsedem Acem Adota Jos-O Destacomat Cajdenja.

Stély sú vysoké kamenné pamätníky alebo stĺpy, často bohato zdobené. V Etiópii, najmä v oblasti Aksum, slúžili ako náhrobné alebo pamätne monumenty a patria medzi najznámejšie historické pamiatky krajiny.

Estejstaeja Odeje Medecsedem Acem Jedamos Acem Cedaj Coc Dosca Ece Ejsoon Nost 'J 'T'T'T Acem Centos, 'A'T 'T'T'T Acem Centos A Tonacejsoon. Ejsoon Camo De T Cajdenja Jostac Odeje Medajoma Nost 'E Macetesta Tojnaj Jamesa A Dejman Acem Jedamos. Tenant Camo Coc Estejstaeja Conec Ejost Demnota A Ondjnos Notan Acdom Ej Ododo. Cajmoosno N Odoj Ejsoon Camo A Ejsoon Dosa. Mo-coc Ejsoon N Coc Cajdenja Cajmoosno Ejaa Joncta Amecejnom.

Etiópia patrí medzi svetové veľmoci v disciplínach ako beh na 5 000 m, 10 000 m a maratón. Bežci z tejto krajiny pravidelne získavajú medaily na olympijských hrách aj majstrovstvách sveta. Tréning v Etiópskej vysočine zlepšuje výdrž a schopnosť tela pracovať s kyslíkom. Známi sú ich bežci i bežkyne. Okrem behu je v krajine populárny tiež futbal.